

aparticular social or professional group.

The interpretation of the concept of «identity» in conjunction with professional features in professional studies is based on active approach to determination of according of the person who gets the profession with some specific, concrete characteristics. Formation of professional identity is viewed as a process that consists of the following elements: 1) dissociation or regression of existing foundations of «I – form» – the vision of yourself in the future profession; 2) uncertainty of foundations for further development of the individual, that needs to provide students with the opportunity to see different models of display professional identity in virtual and simulated professional situations; 3) overcoming of uncertainty by constructing a new identity that is manifested in the new «I – form» in the acting of professional roles, such as simulation situations of training of professional identity.

We see the scientific novelty is that in the process of identifying those held personally important and significant effects for the student, emphasizing his subjectivity, in their own interest professional development: understanding his value attitude to the future profession; self-acceptance in the profession as an effective specialist, not only as a diploma owner; professional adaptation to perform specialized functions and roles; awareness professional capabilities by future specialists; analysis of prototype of professional activities, image design of professional future, understanding of own professional positions; definition, specification and formulation of axio-acmeological milestones that define ways of professional development; develop the student's own professional models and their own professional style of professional activity; realization of opportunities to increase their professional competence and achieve professional success as a result of conditions to see themselves as experts in virtual and professional situations; management in a simulated professional situations, transforming ability to manage their professional development.

As a result of the theoretical analysis of the nature of professional identity three blocks of professional identification are grouped: professional adaptation, professional identity and professional modeling.

Key words: identification, professional identity, vocational training, professional development, professional adaptation, professional identity and professional modeling.

УДК 372:37.017.93

Романюк Катерина Олександрівна,

кандидат педагогічних наук,

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

ПЕДАГОГІКА ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗАРУБІЖЖЯ

У статті акцентовано на актуальності проблеми виховання міжетнічної толерантності дітей дошкільного віку. Розглянуто досвід виховання толерантності у дошкільних навчальних закладах різних країн, з-поміж яких США, Великобританія, Данія, Франція, Тайланд, Японія. Проаналізовано особливості виховання толерантності в умовах полінаціонального дитячого колективу на основі досвіду педагогів-практиків. Дослідницьку увагу зосереджено на зарубіжному досвіді, що буде доцільним для впровадження в дошкільні навчальні заклади України. Пильну увагу звернено на єдності зусиль батьків, дітей та педагогів задля досягнення спільної мети – підвищення рівня толерантності в суспільстві.

Ключові слова: толерантність, міжетнічна толерантність, полікультурна освіта, діти дошкільного віку, дошкільні навчальні заклади, етнічна та культурна різноманітність

Постановка проблеми. У сучасних умовах спостерігається тенденція до «стирання» кордонів між країнами, міграція населення з метою вибору кращого місця життя та трудової діяльності набуває все більших обертів. Кількість етнічних і національних меншин у кожному суспільстві різна, однак незаперечним явищем є тенденція до зростання чисельності представників інокультур з-поміж домінуючої національності. Вектор розвитку систем освіти багатьох країн характеризується спрямованістю на забезпечення потреб кожного громадянина, незалежно від його етнокультурного походження. Прикладний аспект вирішення проблеми навчання й виховання дітей, вихідців із різних країн, є унікальним у кожній державі, однак об'єднуючим чинником є усвідомлення й реалізація виховання на засадах гуманізму, толерантності, поваги до відмінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На ранньому вихованні міжетнічної толерантності у дітей акцентують педагоги зарубіжжя Т. Девід, Л. Дерман-Спаркс, Д. Догерті, К. Ладлія, а дослідники П. Веддер, П. Макларен. Проблема толерантності педагогів у зарубіжних закладах освіти вивчають Р. Тсунейоші, Ф. Уордл, М. Шуміцу. Пошук шляхів впровадження теоретичних положень з означеної проблеми у навчально-виховний процес здійснюють педагоги та дослідники Л. Дерман-Спаркс, Дж. Каммінс, К. Ладлія, А. Тоскевіль.

Вітчизняними фахівцями, котрі досліджують процес виховання міжетнічної толерантності у дошкільних закладах зарубіжжя, є Г. Абібуллаєва, Р. Агадуллін, О. Будник, О. Гончаренко, А. Джурицький, О. Заболотна, Н. Заїченко, А. Сбруєва, О. Столяренко та інші.

Мета статті - узагальнення особливостей виховання міжетнічної толерантності дітей у дошкільних навчальних закладах зарубіжжя (на прикладі досвіду установ дошкільної та початкової освіти США, Великобританії, Данії, Франції, Тайланду, Японії).

Результати дослідження. Яскравим прикладом вирішення проблеми виховання толерантності у зростаючого покоління є досвід Сполучених Штатів Америки. З-поміж шляхів, зреалізованих системою освіти США для подолання дискримінації на расовому чи етнічному ґрунті, акцентуємо увагу на таких: створено освітні умови для дітей національних меншин, що спонукають до побудови життя не лише на основі власного життєвого досвіду, а й вчать переймати те позитивне, що є в інших; сім'ї можуть самостійно обирати для дітей освітній заклад, який найбільшою мірою відповідає культурним, освітнім чи соціальним потребам; здійснюється підтримка та підготовка висококваліфікованих педагогів, які працюють в умовах поліетнічного учнівського чи дитячого колективу; у закладах освіти відсутні уніфіковані навчальні плани і програми задля індивідуалізації та диференціації навчально-виховного процесу; у США створено навчальні заклади – “культурні школи” – метою яких є допомога дітям у вивченні рідної мови, ознайомлення з культурним надбанням і традиціями рідної їм країни; фахівцями докладаються значні зусилля для усунення дискримінації на релігійному чи етнічному ґрунті в сфері освіти, спрямовані на зміну ставлення педагогів до дітей, батьки яких належать до етнічних меншин.

Частково ознайомившись з напрацюваннями американських психологів і педагогів з питань виховання толерантності дітей, виокремлюємо кілька напрямів вивчення.

Окремий пласт досліджень американських педагогів стосується ролі двомовності (що є досить поширеною в США) у розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку (Т. Робінсон, К. Томлін, Дж. Трауб, Дж. Камінс та ін.). Приміром, Дж. Камінс дійшов висновку, що існує пряма залежність між рівнем знання рідної мови та ступенем оволодіння іноземною мовою, а білінгвізм надзвичайно позитивно впливає на лінгвістичний та інтелектуальний розвиток дітей. Мислення двомовних дітей стає більш гнучким, адже нова інформація проходить обробку з допомогою двох мов. Стрижневим принципом, на якому будується навчання й виховання білінгвістичних дітей, за переконанням вченого, є сприйняття дитячого культурної мовного досвіду як основи їхньої майбутньої освіченості [4].

Окремим напрямом педагогіки толерантності США є розроблення нових та вдосконалення існуючих навчально-вихованих програм формування толерантності дітей, з урахуванням потреб сьогодення (Л. Дерман-Спаркс, Й. Нел, М. Вейнберг).

Так, більшість програм розвитку дитини у США (FamilyChildCare, HeadStart, релігійні програми і навіть програми деяких шкіл) враховують особливості релігійного, етнічного (расового), лінгвістичного виховання дітей – вихідців з етнічних меншин, і є

логічним продовженням системи їх традиційного родинного виховання. Такі програми готують зростаючу особистість до взаємодії не лише у близькому за культурними ознаками середовищі, а й поза ним, відкриваючи можливості для навчання дітей толерантності, поваги, прийняття відмінностей, запобігають появі упередженості на ґрунті расової, етнічної чи статевої ознаки. Л. Дерман-Спаркс у “Програмі запобігання упередженості”, розрахованій на виховання толерантної особистості дитини, починаючи вже з двох років, наголошує на необхідності створення вільного від упереджень середовища у дошкільному навчальному закладі шляхом вилучення з щоденного вжитку матеріалів і предметів, які можуть спонукати дітей до формування стереотипів щодо представників інокультур, що уможливить розв'язання расових, етнічних, культурних питань [6].

Американські фахівці детально вивчають прикладний аспект формування міжнаціональної та міжетнічної толерантності дітей. Приміром, Ф. Уордл переконаний, що виховання міжетнічної толерантності передбачає щоденний процес співпраці між дітьми, батьками, сім'ями та педагогами. На думку вченого, навчально-виховний процес повинен передбачати: вивчення дітьми їхнього власного культурного надбання; пізнання культурної спадщини людей, відмінних від них; використання ігор, матеріалів, конкретного досвіду, задля руйнування існуючих стереотипів; розвиток у дітей вміння вбачати радість і задоволення від різноманітності, навчити їх цінувати та шукати відмінності; наведення дітей до думки, що інтолерантність та утиски завжди є неприпустимі. Як зазначає дослідник для усвідомлення дитиною власної етнічної приналежності, вона повинна бачити себе, свою сім'ю та етнічну меншину презентованою у щоденному житті освітнього закладу (на плакатах, інформаційних дошках для батьків, фотографіях, книжках). Іграшки та ляльки дітей також повинні представляти різні раси, а фотографії та книги, які діти розглядають, відображали міжрасову взаємодію [11].

Цікаву тезу щодо виховання в дітей толерантності висловлює М. Борба. Вчена переконана: перш ніж формувати в дитини розуміння культурного розмаїття, її слід ознайомити з її власним родоводом, адже сім'я – те місце, де дитина долучається до певної культури та рідної мови, отримує знання про свій етнос, релігійні переконання та цінності. Таким чином дитина розвиває власну етнічну ідентичність та гордість за власне культурне надбання. М. Борба наполегливо рекомендує батькам і педагогам виявляти незадоволення дискримінаційними висловлюваннями. Особливо важливо це робити у присутності дитини, яка в такій ситуації зрозуміє ставлення дорослих до проблеми, а в майбутньому сама буде дотримуватись такої моделі поведінки [1]. Дослідниця виокремлює використання книжок на полікультурну тематику як дієвий засіб виховання міжетнічної толерантності у дітей. Саме така дитяча література створює в дитини позитивний образ усіх відмінностей – етнічних, расових, статевих, інтелектуальних чи фізичних [1].

Д. Вільямс наголошує, що саме у грі дитина

зосереджено спостерігає за подібностями та відмінностями між собою та іншими. Дослідниця звертає увагу педагогів і батьків, що манера й стиль, в якому обговорюють з дітьми питання етнічних, релігійних чи фізіологічних відмінностей, буде безпосередньо впливати на відношення дитини до цих відмінностей. Упередження батьків щодо відмінностей інших згодом можуть перетворити дитячі запитання “як” і “чому” на її категоричні судження про оточуючих, які відмінні від неї самої [12, с. 15].

Вивчаючи праці зарубіжних учених щодо виховання міжетнічної толерантності у європейських країнах, доходимо висновку, що значна увага в дошкільних закладах й початковій освіті зосереджена саме на когнітивному розвитку дітей: опануванні державною мовою та програмою згідно з навчальним планом. Оволодінню ж навичками толерантної взаємодії, полікультурними знаннями приділяється дещо менша увага через те, що у групах дітей відсоток вихованців та учнів, які є представниками інокультур, досить високий і такий підхід уможливорює їхнє успішне подальше навчання у загальноосвітніх школах.

Так, у місті Ковентрі (Англія) існує два типи закладів для роботи з дітьми дошкільного віку: дошкільний клас при початковій школі (nurseryclass) та дошкільний центр (nurserycentre). Специфіка їхньої роботи з полікультурного виховання дещо різниться, проте близько половини дітей кожного з цих закладів складають діти мігрантів. З дітьми 3-6 років при початковій школі, половина з яких родом з Пакистану, займаються три вихователі, білінгвістичний педагог та спеціаліст для дітей з особливими потребами. Першочергова мета педагогічного колективу – вивчення дітьми англійської мови задля успішного навчання у майбутньому. Реалізація педагогічної мети щодо виховання толерантності в дітей передбачає: заохочення дітей до спілкування як англійською мовою, так і рідною; вивчення та святкування національних свят вихованців; написання листів, побажань, оголошень рідною мовою кожного з вихованців; забезпечення наявності полікультурного змісту книг, дисків, картин, одягу для ряснення та інсценування, ігрового матеріалу; сприяння систематичному вивченню дітьми віршів та пісень на різних мовах [3, с. 49]. Однією з актуальних проблем закладу, як відзначають самі педагоги, є попередження конфліктів між батьками вихованців на ґрунті етно-релігійних відмінностей, різниці ціннісних орієнтацій.

Центр розвитку дошкільників (nurserycentre) схожий до попереднього закладу, однак в його функції входить також соціальна робота з батьками-мігрантами, неповними та малозабезпеченими сім'ями. Двічі на тиждень тут відбуваються спільні заняття для дітей і батьків з метою педагогічної просвіти. Така форма роботи зміцнює міжособистісні стосунки дорослих, розширює досвід їх спілкування з представниками інокультур та педагогами. Діти, своєю чергою, мають можливість спілкуватися рідною мовою, а педагог-білінгвіст дає короткі уроки англійської для опанування другою мовою. Особливі педагогічні зусилля спрямовані на зміцнення

міжособистісних взаємин у полікультурному мікросоціумі – районі, де знаходиться заклад.

Усталені традиції виховання в дітей поваги до представників інших культур існують й в Данії, де функціонують центри для розвитку та навчання дітей, що фінансуються та підтримуються урядом. Цікаво, що дошкільні заклади першого типу співпрацюють у Данії з центрами зайнятості населення, через які до них потрапляють вихованці. Національні меншини (20% від загальної кількості населення) складають представники різного культурного походження, а кожен дошкільний заклад відвідують представники строго визначених етнічностей задля задоволення освітніх запитів кожної дитини. Так, один із дошкільних закладів відвідують діти з Данії, Туреччини, Марокко, які розподілені на 4 групи: дві групи відвідують діти-датчани, одна група – діти з Данії та Туреччини, інша – діти з Данії та Марокко. У двох останніх групах обов'язково присутній педагог-білінгвіст, метою діяльності якого є розвиток і вдосконалення знань дітьми рідної мови, а також вивчення датської. Значну увагу приділено роботі з батьками: організуються спільні зустрічі з метою обміну досвідом, висловлення ними побажань і зауважень щодо навчання й виховання дітей. Примітно, що батьки самі прагнуть до спілкування, цікавляться культурним походженням інших родин, охоче співпрацюють з педагогами.

У Франції, яка протягом XX сторіччя зіткнулась з кількома хвилями іміграції з країн Африки, також сформувався особливий освітній підхід до виховання толерантності дітей з наймолодшого віку. Зокрема, у місті Алес існують ігрові групи дітей (2-3-річного віку), батьки яких здебільшого є вихідцями з Північної Африки. Тут всіляко заохочуються відвідини батьками цього закладу, їхня участь у іграх та заняттях дітей. Важливе місце у програмі виховання й розвитку дітей посідає розповідання педагогами історій, оповідань, а також спів пісень різних народів, що є ефективним засобом долучення дітей до загальносвітової культури. У французькому місті Ольне-дю-Буа є дошкільний заклад для дітей до 6-ти років (кількість дітей у групах близько 25 осіб), 80% загальної кількості вихованців становлять діти також вихідців з Північної Африки. Першочерговими завданнями, що постають перед педагогами закладу є: всебічний розвиток дітей, створення безпечного для дітей оточення, заохочення дошкільників до спільних ігор для ближчого знайомства один з одним, підготовка їх до навчання у початковій школі. Другорядними є завдання полікультурного змісту: виховання цінностей людиноловства та толерантності, а також формування моделей поведінки на основі прийняття й поваги до відмінностей між людьми; заохочення до взаємодії та спільних ігор дітей різного етнокультурного походження; формування позитивного “іміджу” дітей етнічних та національних меншин [3].

Східний і європейський світогляди різняться за багатьма аспектами. Тому пізнавальним для нас були педагогічні дослідження щодо виховання міжетнічної толерантності у країнах Азії. Приміром, у Тайланді в низці провінцій разом живуть тайці-буддисти,

мусульмани, а також тайці-вихідці з Китаю. Однією з таких є провінція Яла, де раннє виховання толерантності вивчає К. Ладлія [7]. Дослідник пропонує використовувати літературно орієнтовану педагогічну модель (*literature-based teaching model*) у вихованні толерантності з наймолодшого віку, апелюючи до того, що дитинство – це період пізнання себе та оточуючих, звернення підвищеної уваги до зовнішніх ознак людей, вдосконалення знання рідної мови, особливостей національної їжі та одягу тощо. Поняття “толерантність” учений пояснює як здатність жити в гармонії з іншими людьми, акцентує також на формуванні в дітей розуміння концепції миру. Результатом цього є поява у дітей вміння прийняти й визнати цінності оточуючих і свої власні. Так, до 1,5-річного віку в дітей формується вміння довіряти, тому важливо, щоб батьки читали вірші, примовляння, колискові задля формування відчуття безпеки. Далі дитина у віці до 3-х років починає помічати світ навколо себе та намагається усе робити самостійно, тому ефективними у цей період є літературні твори з моральним вибором. Період з 3-х до 6-ти років є етапом розвитку креативності дитини, часом усвідомлення й розуміння нею причинно-наслідкових зв'язків, природи конфліктів, почуття провини. Тому, для формування толерантності дитині потрібно читати літературні твори, де йдеться про честь і гідність, почуття відповідальності за вчинок [7, с. 202].

Своєрідний і тернистий шлях розвитку спіткав й полікультурну освіту Японії. Країна зіткнулась з необхідністю врегулювання відносин у суспільстві між жителями Кореї та Китаю, які емігрували в Японію на постійне місце проживання в силу соціополітичних та економічних причин у середині XX сторіччя [8], [9]. Ситуація в країні ускладнюється тим, що з початком XXI сторіччя розпочалась друга хвиля еміграції в Японію жителів вказаних країн. Як зазначає Р. Тсунейоші, на відміну від США, Канади, в яких відбувались схожі процеси, в Японії візуально складно розпізнати корінного японця та емігранта в силу особливої азійської зовнішності, тому проблема дискримінації на основі зовнішніх ознак відсутня. Наприкінці XX сторіччя в Японській науці з'явився термін “полікультурне співіснування” (*tabunkakyosei*), навколо якого точаться гострі дискусії. Загалом,

ключовими аспектами японської педагогічної теорії й практики є забезпечення прав і свобод кожного громадянина, інтернаціональне виховання та формування навичок співжиття у полікультурному суспільстві. Опірними складниками у вихованні дітей-представників інокультур є формування їхньої етнічної ідентичності, вдосконалення знання рідної мови та уявлень про власну етнічну культуру. Центральним негативним аспектом проблеми полікультурного виховання дітей та молоді, на який вказує Р. Тсунейоші, є сприйняття її японцями відсторонено. За їхнім переконанням, цінності справедливості, рівності, національної інтеграції повинні, перш за все, плекати представники інокультур, чужоземці [10, с. 150].

Проаналізувавши зарубіжний досвід виховання толерантності, насамперед зазначимо, що проголошення засад толерантності, гуманізму й поваги до відмінностей у розглянутих країнах на усіх рівнях, є надзвичайно актуальним і для українського суспільства. Окрім того, нагальною стає потреба виявлення представників інокультур у закладах дошкільної та початкової освіти України та переорієнтація навчально-виховного процесу задля задоволення їхніх освітніх потреб. Попри це, все актуальнішою є необхідність розширення педагогічного інструментарію українських фахівців з формування міжетнічної толерантності дітей. Зокрема, добору дидактичних та рухливих ігор полікультурного спрямування; літературних творів, що спрямовані на виховання цінностей толерантності та людяності, поваги до відмінностей; проектування культурно-освітнього середовища дошкільного закладу на формування міжетнічної толерантності дітей.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших наукових розвідок, дотичних до означеної теми, вбачаємо у вивченні зарубіжного досвіду підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань виховання міжетнічної толерантності у дошкільних навчальних закладах різних країн, а також аналізі наступності дошкільної та початкової ланок освіти з формування толерантності та полікультурного виховання дітей.

Список використаних джерел

1. Борба М. Нет плохому поведению: 38 моделей проблемного поведения ребёнка и как с ними бороться [Электронный ресурс] / Мишель Борба ; пер. с англ. – М. : ИД “Вильямс”, 2005. – 320 с. : ил. – Режим доступа : <https://docs.google.com/document/d/1TGkCrLTzX8-XNTK2Sg5blTjHq-JL3jx8TFR1UreMjiQ/edit?pli=1>.
2. Banks J.A. Curriculum guidelines for multicultural education / J.A. Banks; editor – prof. Fred Schultz // Multicultural education. Second Edition. – Guilford, Connecticut, 1995/1996. – P. 112–126.
3. Cultural integration of immigrants in Europe / edited by Yann Algan, Alberto Bisin, Alan Manning, Thierry Verdier. – Oxford : MPG Books Group, Bodmin and King's Lynn, 2012. – 344 p.
4. Cummins J. Bilingual Children's Mother Tongue: Why is it important for education? [Virtual Resource] / Jim Cummins // Sprogforum. – 2001. – November 19. – Access mode : <http://www.fi-plv.org/Issues/CumminsENG.pdf>.
5. David T. From child development to the development of early education research: the UK scene / Tricia David // Researching early childhood education: European perspectives / ed. by Tricia David. – London : Paul Chapman Publishing, 1998. – P. 157–175.
6. Derman-Sparks L. Empowering children to create a caring culture in a world of differences/ Louise Derman-Sparks ; Editor – prof. Fred Schultz // Multicultural education. Second Edition. – Guilford, Connecticut, 1995/1996. –

P. 133–139.

7. Ladlia K. Tolerance of early childhood children in multicultural group in Yala Province, Thailand: A development of literature-based teaching model / Kessaree Ladlia // International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education. – 2010. – Vol. 1, Issue 4, December. – P. 201–207.

8. Okano K. H. Ethnic Koreans in Japanese school: shifting boundaries and collaboration with other groups / Kaori H. Okano // Minorities and education in multicultural Japan: an interactive perspective / edited by Ryoko Tsuneyoshi, Kaori H. Okano, Sarane Spence Boocock. – Oxon : Taylor and Francis e-Library, 2011. – P. 100–127.

9. Shimizu M. Schools, community and “newcomer” children: a case study of a public housing complex / Mutsumi Shimizu // Minorities and education in multicultural Japan: an interactive perspective / edited by Ryoko Tsuneyoshi, Kaori H. Okano, Sarane Spence Boocock. – Oxon : Taylor and Francis e-Library, 2011. – P. 173–191.

10. Tsuneyoshi R. Three frameworks on multicultural Japan: towards a more inclusive understanding [Virtual Resource] / Ryoko Tsuneyoshi // Multicultural education review. – 2011. – Vol. 3, No. 2. – pp. 125–156. – Access mode : <http://journals.sfu.ca/mer/index.php/mer/article/view/27/28>.

11. Wardle F. Diversity in Early Childhood Programs [Virtual Resource]/ Francis Wardle//The Professional Resource for Teachers and Parents. – Access mode : http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article_view.aspx?ArticleID=548.

12. Williams D. Beyond the golden rule / Dana Williams ; editor Brian Willoughby ; Southern Poverty Law Center. – Alabama, 2010. – 56 p.

В статье акцентируется внимание на актуальности проблемы воспитания межэтнической толерантности детей дошкольного возраста. Рассмотрено опыт воспитания толерантности в дошкольных образовательных учреждениях разных стран, среди которых США, Великобритания, Дания, Франция, Таиланд, Япония. Проанализировано особенности воспитания толерантности в условиях полинационального детского коллектива на основе опыта педагогов-практиков. Особое внимание сосредоточено на зарубежном опыте, который будет полезным для внедрения в дошкольные учебные учреждения Украины. Пристальное внимание обращено к единству усилий родителей, детей и педагогов для достижения общей цели – повышения уровня толерантности в обществе.

Ключевые слова: толерантность, межэтническая толерантность, поликультурное образование, дети дошкольного возраста, дошкольные образовательные учреждения, этническое и культурное разнообразие.

In the theses the urgency of the problem of preschool age children interethnic tolerance upbringing have been outlined. The experience of the tolerance upbringing in preschool institutions of foreign countries have been specified. Among them USA, United Kingdom of Great Britain, Denmark, France, Thailand, Japan. In the article the main lines of American pedagogy of teaching tolerance have been determined and grounded. The features of tolerance upbringing in the multicultural children's group with experience practicing teachers have been defined. The Explorative focus concentrated on the foreign experience, that may be suitable for implementation into preschool educational institutions of Ukraine. Careful attention have been paid to the unity of efforts of parents, children and teachers to achieve a common goal - improving tolerance in the modern society.

Key words: tolerance, interethnic tolerance, multicultural education, preschool age children, preschool education, ethnic and cultural diversity.

УДК 81'243(430)+316.61

Вікторова Леся Вікторівна,

кандидат педагогічних наук,

Національна академія Служби безпеки України

ДОСВІД ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НІМЕЧЧИНИ

Дослідження німецького досвіду є важливим з погляду використання ефективних стратегій забезпечення якості іншомовної освіти в Україні. У статті описано особливості роботи центрів лінгвістичної підготовки для різних категорій військовослужбовців, функціонування перекладацької служби, розвитку іншомовної підготовки для потреб військовослужбовців та активної наукової діяльності. Іншомовна освіта реалізується за використання принципу комунікативного професійно-орієнтованого навчання. З цією метою використовуються різноманітні курси відповідно до стандартизованих профілів навчання та оцінки його результатів на іспитах.

Ключові слова: іншомовна підготовка, іншомовна освіта, лінгвістичні центри, зарубіжний досвід, національна безпека.